

Kalusteista vastuullisesti

Miten vastuullisuus toteutuu julkisissa kalustehankinnoissa? Julkiset toimijat ja yritykset pohtivat aihetta yhdessä.

TEKSTI IIRIS LAPPALAINEN KUVA ARI ANDERSIN/VASTAVALO

Julkisia hankintoja halutaan ohjata innovatiivisuuteen, jotta yritysten vientimahdollisuudet paranisivat sekä energia- ja materiaalitehokkuusvaatimukset toteutuisivat. **Juha Sipilän** hallitusohjelmassa tavoitteena on kohdistaa viisi prosenttia julkisten hankintojen kokonaisarvosta, 35 miljardista eurosta, juuri innovatiivisuuteen.

Hankintalain parhaillaan käynnissä olevassa uudistuksessa pyritään myös siihen, että sellaiset näkökohdat kuin työllisyys, terveys ja sosiaaliset kysymykset voidaan ottaa aiempaa paremmin huomioon. Niihin liittyy aika paljon mielenkiintoisia kysymyksiä.

Mietitään vaikkapa kuntien kalustehankintoja. Miten vastuullisuus toteutuu niissä? Miten laatuvaatimukset ja sosiaaliset kriteerit ovat helpoimmin näytettävissä toteen? Ovatko tarjousten loppusummat sittenkin niitä helpoimmin todennettavia? Onko raha sittenkin se määrittävin tekijä?

Kunnan näkökulmasta on tärkeää löytää laadullisesti, taloudellisesti ja ympäristön suhteen kestäviä tapoja toteuttaa perustehtävänsä.

Puitesopimukset perustana

Helsingissä on juuri aloitettu uuden kalusteita koskevan puitesopimuksen tekeminen. Kaupunki toteuttaa parhaillaan markkinakartoitusta ja pyytää aikanaan tarjoukset ainakin neljältä toimittajalta, kertoo ympäristöasiantuntija **Perttu Pohjonen** Helsingin kaupungin hankintakeskuksesta.

– Kotimaisilla kalustevalmistajilla on tuotannon laatuasiat varsin hyvässä kunnossa, mutta valmistamisen aikaiset kriteerit eivät kuulu hankinnan piiriin. Toki tuotteiden ympäris-

tömerkinnät ja muut laatusertifikaatit otetaan huomioon kilpailutuksessa.

Puitesopimukseen pyritään sisällyttämään mukaan tarkemmat dokumentaatiot kuljetusjärjestelmistä ja kierrätysmahdollisuuksista.

Kiertotalous ja kilpailutus

Martela kertoo verkkosivuillaan, että Suomessa jätteeksi päätyy vuosittain noin 100 000 tonnia kalusteita. Tutkimusten mukaan niistä valtaosa, 70–80 prosenttia olisi kierrätettävissä uudelleen käyttöön. Nykyisiin kierrätysmääriin nähden sekä asiakkailla että toimijoilla on vielä paljon tekemistä jotta kiertotalous saadaan toimimaan. Monilla kalustevalmistajilla on omat kalusteiden kierrätysorganisaationsa, joissa kalusteita kunnostetaan ja ajanmukaistetaan.

– Nyt voimassa olevassa Helsingin kaupungin puitesopimuksessa on varsin vaatimattomat viittaukset kierrätykseen, mutta uuteen sitä kyllä yritetään sisällyttää. Yhteistyö tavarantoimittajien kanssa on tärkeätä, jotta päästään

keskustelemaan logistiikasta ja kierrätysmahdollisuuksista, Pohjonen toteaa.

Helsingin kaupungilla on toki oma sosiaalitoimen ylläpitämä Uusix-verstas, mutta siellä ei pystytty kaikkea käytöstä poistettavaa kalustoa käsittelemään uusiokäyttöön, sillä kalustemäärät ovat suuria.

Myös Vantaan kaupunki on tekevässä uutta sopimusta kalustehankinnoista tämän vuoden aikana.

– Meillä on pohdinnoissa, miten logistiikka, kiertotalous ja kierrätys saataisiin mukaan puitesopimukseen, sanoo erityisasiantuntija **Salla Koivusalo** Vantaan kaupungin hankintayksiköstä.

KL-Kuntahankinnat Oy:llä on ollut puitesopimus kalusteista vuodesta 2010 alkaen ja kokemusta eri yhteistyökumppaneista, heidän palveluistaan ja tuotteistaan on kertynyt matkan varrella runsaasti. KL-Kuntahankinnat kilpailuttaa seuraavan keran kalusteiden puitesopimuksensa vuonna 2018.

– Seuraamme koko ajan markkinoiden kehittymistä. Uudet hankintasäädökset helpottavat tuotantotavan kuormittavuuden ja sosiaalisen vastuun huomioimista kilpailutuksessa, sanoo yhtiön hankinta-asiantuntija **Antti Tuukkanen**.

Tarjouspyyntö on tärkeä asiakirja

Hankinnassa voidaan soveltaa esimerkiksi neuvottelumenettelyä ja jopa innovaatiokumppanuutta. Tarjouspyynnön muotoilu ei olekaan ihan yksinkertaista.

– Miten mitataan design-arvoa ja tuotteen monikäyttöisyyttä ja käyttöikä, pohtii Martelan vastuullisuus-

Hankintalain uudistuksessa pyritään siihen, että työllisyys, terveys ja sosiaaliset kysymykset voidaan ottaa aiempaa paremmin huomioon.

asiantuntija **Anne-Maria Peitsalo**. – Tarjouspyynnön rajaukset, jos käytössä ei ole esimerkiksi neuvottelumenettely, luonnollisesti rajaavat yritysten mahdollisuuksia tarjota uusia palveluvaihtoehtoja.

Peitsalo peräänkuuluttaa laajemmin esimerkiksi kalusteinventoinnin mahdollisuuksia, mistä voisi olla hyötyä ihan kansantaloudellisesti.

– Käyttökelpoisia kalusteita saattaa toisaalla olla liikaa, kun toisaalla niitä tarvitaan lisää. Mitä suurempia kokonaisuuksia hallinnoidaan yhteisillä työkaluilla, sitä kestävämmillä keinoilla erilaisten tilojen erilaiset sisustustarpeet päästään toteuttamaan.

Hinnan ja laadun vaikea yhtälö

– Innovaatioiden pääsy markkinoille ei tapahdu käden käänteessä, pohtii Iskun kehityspäällikkö **Kari Soljamo**.

– Olemme esimerkiksi kehittäneet uuden antibakteerisen kaluston sairaaloita varten. Mutta kun ajattelee tämän kaluston elinkaaren aikaisia säästöjä esimerkiksi sairaalabakteeroiden torjunnassa, ollaankin jo aika monimutkaisessa hinta-laatusuhde-arvioinnissa.

Kalusteiden valmistus on kehittynyt. Puun pintakäsittelyaineet ja liimat ovat vesiohenteisia, joten luotinpäästöjä tuotannosta ei tule. Myös puuraaka-aineen alkuperän tunnistamisen ja jäljitettävyyden osalta yrityksissä on tehty paljon töitä. Erityisesti kalusteiden puuraaka-aineen alkuperä on usein PEFC-merkinnän piirissä.

– PEFC-järjestelmää varten tein töitä kokonaisen vuoden ajan, Soljamo summaa raaka-aineiden alkuperän jäljitävyyteen liittyvän työn määrää. **m+**